

การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดพิษณุโลก

A Study of Participation Administration in Educational Management
of Personnel Under Phitsanulok Provincial Office of The Non-Formal
and Informal Education

ศุภิสรา คุณาวีวัฒน์¹ นงลักษณ์ ใจฉลาด²
Suphisara Kunawiwat, Nongluck Jaichalad

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และบรรณารักษ์ จำนวนทั้งสิ้น 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การจัดการศึกษา

Received: 2023-02-20 Revised: 2023-04-01 Accepted: 2023-04-07

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Student in The Degree of Master of Education Field in Education Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: suphisara8k@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Lecturer in Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

The purpose of this research was to study of Participation Administration in Educational Management of Personnel under Phitsanulok Provincial Office of The Non-Formal and Informal Education. The samples of this research consisted of 113 school directors, teachers and librarians who work under Phitsanulok Provincial Office of The Non-Formal and Informal Education. The research instruments were questionnaire with five rating scales. The data were analyzed by using Mean and Standard Deviation. The results of this research was the level of the Administration in Educational Management of Personnel under Phitsanulok Provincial Office of The Non-Formal and Informal Education in overall was at high level, the highest aspect being the operational participation and the lowest aspect being the participation in evaluation.

Keywords: Administration; Participation Administration; Educational Management.

บทนำ (Introduction)

ในยุคโลกาภิวัตน์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ส่งผลให้แต่ละประเทศทั่วโลกต้องเร่งพัฒนาและแข่งขันกันในด้านต่างๆ อย่างมาก ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการแข่งขันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า สังคม การปกครอง เทคโนโลยี วัฒนธรรม และการศึกษา ซึ่งการศึกษานั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถต่างๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีความสุข

การศึกษาอาจทำได้โดย การฝึก การอบรม การถ่ายทอดความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ และวัฒนธรรม สร้างสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตนั้น คือการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษานับเป็นหน่วยงานสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีโครงสร้างกระบวนการ วิธีการ หลักการบริหารองค์กรที่มีประสิทธิภาพ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดหลักการสำคัญไว้อย่างชัดเจนว่าควรจะมีหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญในการบริหารสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีหนึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ระบุในนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565 ไว้ว่า ให้

หน่วยงานทุกหน่วยงานควรทำงานภายใต้แนวคิด MOE ONE TEAM ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อผลักดันงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการทำงาน ซึ่งผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน ร่วมรับผิดชอบตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้มแข็งในการบริหารได้อย่างต่อเนื่อง (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) อีกทั้งยังสอดคล้องกับ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & uphoff, 1980) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นแบบการมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติหน้าที่ ร่วมในผลประโยชน์ และร่วมกันประเมินผล ซึ่งก่อให้เกิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์มีผลงานที่ดีเกิดการยอมรับความสัมพันธ์และความสามัคคีของบุคลากรรวมทั้งความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

จากความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรและมีประโยชน์หลายประการ เพราะจะก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร ลดความขัดแย้งในการทำงาน และเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีความสุขจิตดีทุกคนมีงานทำ สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (จันทราณี สงวนนาม, 2551) อีกทั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ได้กล่าวถึงปัญหา สาเหตุ สำคัญของการขาดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา คือ การรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลางมากเกินไป ขาดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ การใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ มีการทุจริตและประพฤติมิชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศไม่ทันสมัย สอดคล้องกับ รายงานผลการตรวจราชการและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาภายนอกและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (2565) ระบุว่า ครูและบุคลากรบางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานด้านการพัฒนาครูและด้านการพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก ว่ามีสภาพอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผน ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 158 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 113 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 9 คน และบรรณารักษ์ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 95 คนได้มาโดยการเทียบสัดส่วนครูตามอำเภอ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะของแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยผ่านการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ดังภาพ 1 และรายละเอียดดังตาราง 1

ภาพ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ของบุคลากร ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร	n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.16	.62	มาก	2
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	4.23	.53	มาก	1
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.14	.65	มาก	3
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.98	.60	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.13	.60	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.98$)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร		n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
1.	สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรสร้างการรับรู้ถึงสภาพปัญหาของสถานศึกษาทำให้เกิดการรับรู้และยอมรับนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.17	.71	มาก	6
2.	สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมระบุปัญหาของสถานศึกษาทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างตรงจุด	4.19	.77	มาก	3
3.	สถานศึกษาระบุสภาพความต้องการของสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรทำให้ปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการ	4.19	.65	มาก	2
4.	สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมระบุข้อจำกัดของปัจจัยในสถานศึกษาเพื่อจัดสรรปัจจัยของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม	4.07	.75	มาก	10
5.	สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.16	.73	มาก	8
6.	สถานศึกษาและบุคลากรสร้างและพัฒนาทางเลือกในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.18	.72	มาก	4
7.	สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมวิเคราะห์พิจารณาผลที่จะเกิดตามมาของแต่ละทางเลือกในการดำเนินงาน	4.06	.76	มาก	11
8.	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ร่วมเลือกเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา	4.17	.74	มาก	7
9.	สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมฟังความเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีกว่าการตัดสินใจของผู้บริหารเพียงคนเดียว	4.18	.76	มาก	5

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร	n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร	n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
10. สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการลงความเห็นในกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา	4.27	.67	มาก	1
11. สถานศึกษาจัดกระบวนการให้บุคลากรร่วมตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหาโดยรวมความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกันเพื่อแก้ปัญหาของสถานศึกษา	4.13	.74	มาก	9
รวม	4.16	.62	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการลงความเห็นในกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.27$) ส่วนลำดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมวิเคราะห์พิจารณาผลที่จะเกิดตามมาของแต่ละทางเลือกในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.06$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากรด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร	n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
12. สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประสานงานกิจกรรมของสถานศึกษา	4.56	.52	มากที่สุด	1
13. สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.08	.75	มาก	10
14. สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรบริหารทรัพยากรเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา	4.18	.70	มาก	7

15.	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรร่วมดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามกำหนด	4.29	.66	มาก	2
16.	สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา	4.26	.69	มาก	4
17.	สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้บุคลากรมีส่วนร่วมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการองค์ความรู้ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.25	.68	มาก	5
18.	สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาทำให้แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ	4.14	.71	มาก	8
19.	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการทำงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์	4.20	.68	มาก	6
20.	สถานศึกษาและบุคลากรทำงานสอดคล้องและส่งเสริมกันแบบมีอาชีพทำให้เกิดความสามัคคีในสถานศึกษา	4.28	.65	มาก	3
21.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานแม้ว่าจะไม่ได้รับมอบหมายทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา	4.11	.70	มาก	9
รวม		4.23	.53	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประสานงานกิจกรรมของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนลำดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาร่วมกับบุคลากรสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.08$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากรด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร	n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		

22.	สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับ ประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานของ สถานศึกษาไปปฏิบัติ	4.20	.72	มาก	4
23.	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมความรู้ตามความต้องการเพื่อ พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.22	.68	มาก	2
24.	บุคลากรได้รับความรู้จากการส่งเสริมของ สถานศึกษามาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี	4.25	.76	มาก	1
25.	สถานศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในการ พิจารณารางวัลตามเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกันใน สถานศึกษา	4.04	.75	มาก	9
26.	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมชื่นชม ยินดีในผลงานที่ประสบความสำเร็จของ สถานศึกษา	4.11	.78	มาก	7
27.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับคำ ชมเชยจากการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ	4.11	.74	มาก	6
28.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมรับรางวัลในการ นำเสนอผลงานเพื่อเป็นแรงผลักดันในการ พัฒนางานในอนาคต	4.09	.81	มาก	8
29.	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในสถานศึกษา	4.13	.82	มาก	5
30.	บุคลากรมีความพึงพอใจต่อผลสำเร็จของงาน ของตนเองและสถานศึกษา	4.22	.68	มาก	2
31.	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรได้รับ สวัสดิการจากสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความ พร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากร	4.04	.86	มาก	10
รวม		4.14	.65	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรได้รับความรู้จากการส่งเสริมของสถานศึกษามาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี ($\bar{x} = 4.25$) ส่วนลำดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรได้รับสวัสดิการจากสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{x} = 4.04$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของบุคลากร		n = 113		ระดับการมี ส่วนร่วม	ลำดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
32.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันติดตามและประเมินสถานศึกษาระหว่างการดำเนินงานเพื่อสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้อย่างรวดเร็ว	4.11	.74	มาก	5
33.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันติดตามและประเมินสถานศึกษาหลังการดำเนินงานเพื่อสรุปผลและเป็นข้อมูลสำหรับการหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.12	.75	มาก	4
34.	สถานศึกษาจัดกระบวนการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการประมวลผลในการปฏิบัติงาน	4.22	.72	มาก	3
35.	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมเสนอผลสรุปการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.29	.69	มาก	1
36.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันทบทวนกระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกันการเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.81	.87	มาก	8
37.	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมเสนอแนวคิดในการปรับปรุงและแก้ไขงานของสถานศึกษา	4.00	.77	มาก	6
38.	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ	4.22	.69	มาก	2
39.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันวิเคราะห์ผลที่ได้จากการประเมินการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.99	.75	มาก	7
40.	สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการประเมินให้ดียิ่งขึ้น	3.10	.93	ปานกลาง	9

รวม	3.98	.60	มาก	
-----	------	-----	-----	--

จากตาราง 5 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมเสนอผลสรุปการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.29$) ส่วนลำดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการประเมินให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.10$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ช่วยให้การสื่อสารในสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารและบุคลากรดีขึ้น เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน เกิดความคิดที่หลากหลาย สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหน่วยงาน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ภาพรวมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากรอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู บรรณารักษ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในด้านการประสานงาน ดำเนินการตามแผนงานที่ร่วมกันวางแผนไว้อย่างสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงความเห็นในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยประชุมหารือระบุดสภาพปัญหา ความต้องการร่วมกัน และมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยสถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีการสรุปผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ สวอนสเบิร์ก (Swansburg, 1996) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานแบบสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำงานเป็นทีม รวบรวมความเห็นของบุคลากรมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจในการแก้ปัญหา ปรับปรุงการสื่อสารภายในองค์กรและพัฒนาองค์กรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับ วุฒินันท์ นามนาค (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับประไพพร สืบเทพ (2561) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระมหาสิริยศ สิริยโส (2563) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาของบุคลากร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการลงความเห็นในกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และร่วมกันระบุดสภาพความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สไมเลอร์ มาร์ค เอ ลาซาร์ส เวอร์จิเนีย

และบราลี คอนเยอร์สจิ้น (Smylie A Mark. Virginia Lazarus and Jean Brownlee Conyers, 1996) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในเมืองมิดเวสต์เทิร์นปี 1990 ถึงปี 1994 พบว่า การให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาในทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับ กาญจณี เนียมจันทร์ (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุพรรณิ จันท์งาม (2563) ได้ศึกษา แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาของบุคลากร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรมีส่วนร่วมในการประสานงานกิจกรรมของสถานศึกษา และร่วมดำเนินงานตามแผนทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) ได้กล่าวว่า การมีส่วนในการบริหารงาน ประสานงาน ขอความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในองค์กร สอดคล้องกับโสภา อำนวยรัตน์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ณัฐพรณ์ สีหะวงษ์สกุล (2563) ได้ศึกษาปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบว่า อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในการจัดการศึกษาของบุคลากร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมความรู้ตามความต้องการได้รับความรู้จากการส่งเสริมของสถานศึกษามาใช้ในการสร้างผลงานที่ดี และมีความพึงพอใจต่อผลสำเร็จของงานของตนเองและสถานศึกษา สอดคล้องกับ พรทิพา ทักขิณ (2559) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมในการเป็นผู้นำนักศึกษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สิริพร ปาณาวงษ์ (2564) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการจัดการศึกษาของบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรมีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนประเมินผล และเสนอผลสรุปการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแชปปีน (Chapin, 1997) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการนำเสนอผลงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขงานต่างๆให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สำเนียง ไวยรัตน์ (2558) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า อยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับ

ประสิทธิ์ อังกนันท์ (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังภาพ 2

ภาพ 2 องค์ความรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการประเมินผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลกเพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการประเมินผลของสถานศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผล ช่วยกันปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินผลและทบทวนกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการจัดการศึกษาของบุคลากร

2.2 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการจัดการศึกษาของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจณี เนียมจันทร์. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- ณัฐปรกรณ์ สีหะวงษ์สกุล. (2563, มกราคม – มีนาคม). ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 17(76), 280
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ประไพพร สืบเทพ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประสิทธิ์ อังกนันท์. (2559, เมษายน - มิถุนายน). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 39(2), 68.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพฯ.
- พรทิพา ทักษิณ. (2559, กันยายน - ธันวาคม). ผลของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมในการ

- เป็นผู้นำนักศึกษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบนำตนเอง. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีย์. 17(3), 119.
- พระมหาสิริยศ สิริโยโส. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). ศึกษาสภาพการบริหารจัดการ การศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์. 1(2), 15.
- วุฒินันท์ นามนาค. (2559). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. ในการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณา การงานวิจัย ใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน วันที่ 17 มิถุนายน 2559 ณ วิทยาลัย นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก. (2565). แบบรายงาน ผลการตรวจราชการและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. พิษณุโลก : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ.
- สำเนียง ไวยารัตน์. (2558, พฤษภาคม - สิงหาคม). รูปแบบการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 5(2), 131.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สมภาวะการศึกษาไทยปี: แนวทางการปฏิรูป การศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. พิษณุโลก : สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก.
- สิริพร ปาณางษ์. (2564, มกราคม - เมษายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นอกสถานศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 17(1), 47 - 60.
- สุพรรณิ จันทรงาม. (2563, มกราคม - มิถุนายน). แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร. 5(9), 96 - 97.
- โสภา อำนวยรัตน์. (2561, กันยายน - ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา. วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ). 11(3), 2594.

- Chapin, F.S. (1997). *Social Participation and Social Intelligence*. In Handbook of Research Designate Social Measurement. New York: Longman.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N.T. (1980). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies: Cornell University.
- Smylie A Mark., Virginia Lazarus, and Jean Brownlee Conyers. (1996). *Instructional Outcomes of School – Based Participative Decision Making*. Educational Evaluation and Policy Analysis.
- Swansburg, R. M. (1996). *Management and leadership for nurse managers*. Boston: Jones and Bartlett.